

**MINISTÈRE
DE L'ÉDUCATION
NATIONALE,
DE LA JEUNESSE
ET DES SPORTS**

*Liberté
Égalité
Fraternité*

Concours externe du Capes et Cafep-Capes

Section langues régionales : breton

Exemple de sujet pour l'épreuve écrite disciplinaire portant sur la langue régionale

À compter de la session 2022, les épreuves du concours externe du Capes et du Cafep-Capes sont modifiées. [L'arrêté du 25 janvier 2021](#), publié au journal officiel du 29 janvier 2021, fixe les modalités d'organisation du concours et décrit le nouveau schéma des épreuves.

I. Composition en langue bretonne

En ur gemer harp war tem ar program « Territoire et mémoire », savit un displegadenn diwar-benn an tri skrid hag an daolenn kinniget deoc'h amañ dindan.

Skrid kentañ

Anaout mat a rae ma maeronez doareoù ar vro hag e komze din diwar he fenn. E Pont Koblant, o tiskouez ar bernoù atred mein-c'hlas a zo a bep tu d'ar stêr, e veze anv ganti eus an dud vezv bet kouezhet en toulloù-mengleuz kozh leun a zour ha chomet enno da veuziñ. Uheloc'h, diazezet-brav ouzh kostez ar Menezioù Du, e welemp bourc'h Gouezeg hag, a-dreñv he c'hein, Karreg an Tan, ar roc'h vras-se ken brudet en tolead. War a grede e oa bet houmañ ur menez-tan gwechall, ar pezh a oa kiriek d'an anv a zouge, emezi.

Eus ar stankenn a gaver etre Toulldivrec'h ha Mene Kigenn e weler, diwar an hent bras, ur vur hir oc'h en em astenn war barrez Lotei. Houmañ a oa « Mur an Diaoul », bet savet, en un nozvezh, gant Polig an Droukspered a glaske kaout ene he ferc'henn da gas gantañ d'an ifern, hag a c'hellas, dre finesa, en em ziwall diouzh e grabanoù.

Pelloc'hik emañ chapel gaer ar Feunteunioù a saludemp gant doujañs en ur vont e-biou. Warbouez nebeut dioui, er Manac'hti, e vije bet menec'h gwechall, hag ur gouent gant un alez hir-hir, un doenn wer warni.

Penn-da-benn an hent e kave ar vaouez vat istorioù souezhus ha burzhudus da gontañ din. Ouzh o c'hlevout, e laboure ma zammig spered hag e vezen dalc'hmat o klask gouzout hiroc'h.

E kêr Gemper, goude bezañ bet o pediñ Sant Kaourantin, e sellen, alvaonet, ouzh e iliz kaer, ouzh an tier bras hag ouzh ar stalioù leun a varc'hadourezh hag a draoù brav. Hogen n'he deveze ket ma maeronez amzer da ziskouez din kement tra hag, e-pad ma veze oc'h ober he zroioù, e chomen da dremen un nebeut eurioù gant Tintin Soaz, he c'hoar, a oa matezh e ti beleg ar Brovidañs. Eno e vezen degemeret-mat hag em-beze, digant mamm ha c'hoar ar beleg, levrioù, imajoù ha frouezh da gas ganin d'ar gêr.

Pa yaen da bardonañ da Santez-Ann-ar-Palud, e falveze din, kerkent ha degouezhet eno, mont da welout ar mor. Ne baden ket gant ar blijadur war an draezhenn frank, e-kreiz an avel yac'h, hag e reden diarc'hen, troñset ma bragoù ganin, da soubañ ma zreid en dour. Bep ur mare e stouen da flabousañ ha da zstum ur gregen pe ur bigorn goullo. Ha, pa vezen an nebeutañ war evezh, e tarzhe ouzh ma divesker ur wagenn pe ur ruilhadenn, evel ma lavaren, hag a c'hlebe ma bragoù tre betek ar c'haol. Gourdrouzet e vezen ha difennet ouzhin tostaat ouzh ar wazh a zeu eus Trefeunteg d'en em deurel er mor, rak eno, war a lavared, e chome unan bennak da veuziñ bep bloaz.

Yeun ar Gow, *E skeud tour bras Sant Jermen*, Brest, Al Liamm, 1978, p. 124-125.

Eil skrid

Er bloavez 182... a lavaraz va breur, pa zistroaz va mab euz ar skolach, ez iz gant-han é Léon da welet kerent va greg. Daou abeg em boa évid ober ar véach-zé : ar genta, évid anaoud ha studia bévidigez ha boasiou ar vro é péhini é mennen mond da finveza va buhez ; d'ann eil, évid habaskaad hag aoza kaloun va map, hag hé lakaad rag-éun é bézanz hé gérent a Vreiz-Izel, holl tut simpl ha labourerien douar, pe tud diwar ar meaz, maez tud mard ha vertuzuz hag a béré liammou ar goad a dlié naturellement hé zougen da garet ha da zouja én desped he zoare[z] eunn tamik huel ha faéuz ; rag ann den iaouank evel kement ar ré euz he oad hag euz he c'hanved, a ioa balc'h ha rog. Kelenned enn eul lise koz, n'aotrené ha ne anavézé dellit da zen nemert d'ann hini a ioa desket enn-han, ha diouz he vennoz n'oa netra gréat mad é Franz araog ar Revolution. Didalvez ez oa komz dézan euz ar burzudou hag ar penn-oberiou a bep kiz a amzer Loiz 14. Dizant oa da bep tra, pé, évit lavarout gwell, é serré he zaoulagad war kemend a draou kaer. Hag evel-ze touelled, é klaskiz enn aner en eur dremen Folgoad he lakaat d'arvesti ann ediviz kaer ze, é gwirionez, din euz largentez hor prinset koz. Ar paour keaz den iaouank dall ! dizantuz é oa d'ar burzudou euz ann douriou, ann aoteriou hag ar weren vraz-zé ken brao ha kenn hardiz. Arvestit da viana, a liviriz dezan er chantélé kaer man, al labour sklear a dañtelez kear man saved war pillierou ar ré voana, aourned a gustodou a skeudennou hag a aounamanchou all manifik. Ha ne zeblant ket déoc'h évé ar mean didrouc'hed égiz kartoun pé mezed é-giz koar bouk ? Sellit ouz ar porched-zé, ha né vé ket lavaret é vé delliou eur wenien, ar brankou rezin, kordennet, korvigellet entré-z-ho, skultet er mein memez, ô redat er garannou ann orfev ! Ar ré-man da viana péré ho deuz great al labour ker kaer man, a unanié ar c'hompaz hag ar skwer, hag a wié ho unani, ével a lévéré, gant ar speret hag ann dourn. Mad ! tud gwir, Bretonnet Breiz-izel, ho kourdadou, oant kouskoudé ar ré-zé a béré é séblantit ober kenn nébeut à goz, hag a béré, er c'hontrol, é tléfac'h en em c'hlorifia m'ho pé ann disterra santimand à enor hag anaoudegez euz ho tud koz.

Yves-Marie-Gabriel Laouënan, *Kastel Ker Iann Koatanskour*, [≈ 1824-1834],
troet e galleg ha displeget gant Yves Le Berre, Brest, CRBC, 2004, p. 42 ha 44.

Trede Skrid

Abaoe ken pell ha m'am-eus soñj e klevan an avel o kas c'hoari meur dre ar vro. Krozal, c'hwitellad, chuchual, miaual, gouela, mouga diwar hoarzin a ra, kana a-dreuz ar mogerious bili ha pladinier. War hent an avel, stlakadeg bannou ar milinou, al liñselou hag an dillajou o seha war o neud-orjal, broziou ponner ar merhed, lasennou o hoefou, bannielou ar prosesionou, ar vein-glaz distaget war an toenneier, saill Marijan Kerveyen war vardell he fuñs. Boutou dilezet war an treuzou a stok an eil ouz eben, trouz ar hraoñ goullou ganto, a-raog mond da ruza dre ar harter. Er parkeier, ar zaout a gemer skoazell-bleg war o fevar bao hag a ginnig o fenn a-dreñv d'an avel, e-giz o klask beza speriet. Ar baotred-saout a zo skoachet dija er gwez toull p'en em gav outo, pe astennet er geot penn-da-benn gand o horv. P'en em lakont en o zav, da hoari beza poulzet gand an avel 'ni eo, chupenn digor-braz, heb tra all nemed ober gand o diversker da jom kempouez. Deoh da zoñjal pebez mezverez ikareg a zo enno. Warhoaz, ar hazetennou a verko eo bet galoupet an avel tregont leo d'an eur war veg Penmarh. Hag Alan ar Gov a lavaro din : « Ar wech-mañ, ar mestr-avel a zo deut, eñ e-unan ».

Sellit ! Endro d'ar feurmou, ar bouchadou gwez a zo pleget d'ar reter gand taoliou krib spontus. Da lavared ez int brelimet war an tu a bak ar barradou. Nemed askol-glaz an duchenn-drêz, n'eus plantenn ebed ha ne stou dindan. Hag e-pad m'emaom ganti, ar mestr-avel a gempenn an neñv penn-da-benn. N'eo ket an heol a vefe gouest d'ober kement-se, dieguz ma'z eo. Skeud ar houmoul a ziroud war an douar e-kreiz harzadeg ar chas. Red eo d'an dud gopal evid beza klevet daou baz pelloh. Goude echu ar barrad, int a skarz o diskouarn, a hej o fenn eun taol mad da ziabafi. Neuze en em zantont karget adarre a « startijenn ». C'hoant c'hoarzin a zeu dezo. Divlaz ha koz an heol evito.

Gouest e vefe or mestr-avel da hweza dibaouez. Ma ne ra ket, se a zo abalamour e fell dezañ kaoud e vad euz e labour. Nêteet eo bet gantañ an aot hag ar mêziou. Flammoh al liviou, startoh al linennou ha korv an traou. Ken fresk ar sklêrijenn ha da zeiz kenta ar grouadelez. Ha setu ar Vigouterien o navidual dre aze, re-bar da besked en eul lestr-gwer, bet renevezet an dour ennañ. Boutoh eo mouez Tiñ, eun trompillad a darz e genou Anna Vraz. Gwalhet int bet en diabarz penn-kilha-troad.

Per-Jakez Helias, *Marh al lorch*, Paris, Plon, 1986, p. 251-252.

Taolenn

Jean-Julien Lemordant, *Contre le vent*, fragment de décor de l'Hôtel de l'Épée, 1905, huile sur toile, 190x236 cm, Musée des Beaux-Arts, Quimper.

II. Traduction

1. Troit an destenn-mañ e brezhoneg

Quand Barazère fut couché sur la grande planche neuve, en porte à faux au-dessus des lames pleines d'écume, tous les bonnets des marins s'abaissèrent pour un salut suprême ; un timonier récita une prière, des mains firent des signes de croix, – et puis, à mon commandement, la planche bascula et on entendit le bruit sourd d'un grand remous dans les eaux. [...] il était descendu en paix dans les profondeurs d'en dessous.

Descente infinie, d'abord rapide comme une chute ; puis lente, lente, alanguie peu à peu dans les couches de plus en plus denses. Mystérieux voyage de plusieurs lieues dans des abîmes inconnus ; où le soleil qui s'obscurcit paraît semblable à une lune blême, puis verdit, tremble, s'efface. Et alors l'obscurité éternelle commence ; les eaux montent, s'entassent au-dessus de la tête du voyageur mort comme une marée de déluge qui s'élèverait jusqu'aux astres.

Mais, en bas, le cadavre tombé a perdu son horreur ; la matière n'est jamais immonde, d'une façon absolue. Dans l'obscurité, les bêtes invisibles des eaux profondes vont venir l'entourer ; les madrépores mystérieux vont pousser sur lui leurs branches, le manger très lentement avec mille petites bouches de leurs fleurs vivantes.

Pierre LOTI, *Mon frère Yves*, [1882], Paris, Gallimard, 1998, p. 272-273.

2. Troit an destenn-mañ e galleg

Kendaolennoù

Diskennet eo an heol drek an dorgenn. An oabl a splann, nemetañ a-us d'an douar teñvalaet. A rez d'an dremmwel eo ar melen, ha goude-se ar gwer tener o vont da c'hlas. Ledennoù roz-gell a neuñv ennañ gant koumoul louet bevnet ruz-mouk.

Emañ an noz o serriñ an nor war an deiz. Hag o teurel e vannaou dre ar frailh, e c'hwitell an heol ur c'himiad burzhodus.

A daol-trumm, nij du ur bagad brini o koagal, leñv d'ar marzh n'hellont ket mirout.

*

An hevelep torgenn en dremmwel. Hag o vont da guzh an hevelep heol ha n'eo ket koulskoude an hevelp hini.

Setu, aet eo war an tu all. Hag an oabl da vezañ treluc'het holl, teneraet e holl livioù. E kreiz, emañ al livrin o flamminañ, ledet en roz a bep tu, a-rez d'an douar. Met o sevel en oabl e teuer gant ur glas-dour, boull ha skeltr, ez eus ennañ inizi-koumoul, inizi-boem roz-gell, liw an diskar-amzer. Inizi kornog en mor ar strink, moarvat.

Meleganez, setu ma teuez d'am c'herc'hat da inizi an avaloù. Eus un ivinenn e c'hwitell un drask ponner o tec'hout gant un nij mezo goude korfad hugennoù ruz. O c'hoant va spered da vont d'al levez barr ! War an oabl e kren delioù un elfenn ha kor froudennus ar c'hwibu a dro war ar gleizenn. Hesoniezh ar vent hag ar c'horoll ! Meleganez, va c'has ganit, da inizi an avaloù !

Maodez Glanndour, *Komzoù bev*, Brest, Al Liamm, 1985, p. 44-45.